

Ekonomistu apvienības partiju vērtēšanas projekts 2026

1. JAUNĀ VIENOTĪBA (JV)

Galvenās pamatnostādnes: Fiskālā disciplīna, Eiropas fondu efektīva izmantošana, aizsardzības spēju industrija, inovācijas un uzņēmējdarbības konkurētspējas veicināšana. Faktiskā ideoloģija: Liberālā konservātisma / Ordoliberalism (uz tirgus kārtību orientēta labējā centriskā politika).

- **Saturīgums (8/10):** Programma labi aptver aktuālās problēmas – demogrāfiju, drošību un konkurētspēju, taču mazāk uzsvērts reģionālā līdzsvars.
- **Konkrētība (7/10):** Piedāvātie mehānismi ir skaidri (ES fondu pārdale, aizsardzības industrijas attīstība), bet nodokļu reformas bieži vien paliek deklaratīvas.
- **Finansiālā sabalansētība (8/10):** Būtisks uzsvars uz sabalansētu budžetu un parāda samazināšanu; finansējuma avoti pamatā ES fondi un aizsardzības izdevumi kā KKV dzinējs.
- **Iekšējā konsekvence (8/10):** Vispārējā liberāli konservatīvā līnija ir konsekventa; nav būtisku pretrunu starp vērtībām un fiskālo prasmi.

Būtiskākie priekšlikumi: Aizsardzības un drošības industriju veicināšana (dubultā ietekme uz ekonomiku), ES fondu virzītuma paātrināšana. Būtiskākie riski: Pārāk liela paļaušanās uz ES fondiem, kuriem nav ilgtspējīga rakstura; stingra fiskālā politika var kavēt krīzes laikā ātru reaģēšanu.

2. NACIONĀLĀ APVIENĪBA (NA)

Galvenās pamatnostādnes: Nacionālā drošība kā ekonomikas priekšnosacījums, demogrāfijas atbalsts, tradicionālo nozaru (lauksaimniecība, ražošana) aizsardzība, pārvaldes tīrīšana. Faktiskā ideoloģija: Nacionālā konservātisma (protekcionisms sociālajos un nacionālajos jautājumos, bet liberālisma ekonomikā ar valsts iejaukšanos stratēģiskos sektoros).

- Saturīgums (7/10): Labi analizē ģeopolitiskās un demogrāfiskās problēmas, taču ekonomiskās izaugsmes mehānismi ir pavirši.
- Konkrētība (6/10): Bieži tiek solīts "kārtības" ieviešana un nozaru atbalsts, bet trūkst konkrētu investīciju vai nodokļu mehānismu.
- Finansiālā sabalansētība (6/10): Socioekonomiskie solījumi (demogrāfijas atbalsts) prasa ievērojamus līdzekļus, bet avoti norādīti tikai vispārīgi (cīņa ar ēnu ekonomiku).
- Iekšējā konsekvence (7/10): Ir pretruna starp solīto budžeta konsolidāciju un ievērojamo sociālo izdevumu palielināšanu demogrāfijas jomā.

Būtiskākie priekšlikumi: Stratēģisko nozaru (pārtikas, enerģijas) neatkarības stiprināšana, valsts pirkumu lokalizācija. Būtiskākie riski: Sociālo izdevumu palielināšana bez skaidra fiskālā seguma; potenciāls konflikts ar ES brīvā tirgus noteikumiem.

3. APVIENOTAIS SARAKSTS (AS)

Galvenās pamatnostādnes: Zaļā pāreja, reģionālā attīstība, sociālā taisnīgums, investīcijas infrastruktūrā un dabas aizsardzībā. Faktiskā ideoloģija: Zaļā sociāldemokrātija (kreisā centriskā, intervencionisma politika ar uzsvāru uz videi draudzīgu ekonomiku).

- Saturīgums (7/10): Labi pārklāj reģionālās un infrastruktūras problēmas, kā arī enerģētiku, bet mazāk pievēršas ražošanas konkurētspējai.
- Konkrētība (6/10): Ir skaidri projektinfrastruktūras un zaļās enerģijas virzieni, bet trūkst rīcības plānu inovāciju un produktivitātes celšanai.
- Finansiālā sabalansētība (5/10): Investīcijas zaļajā infrastruktūrā un reģionos ir dārgas; uzsver nepieciešamību pēc papildu budžeta ieņēmumiem no "bogātajiem", bet nerāda pilnu bilanci.
- Iekšējā konsekvence (7/10): Kreisā ekonomiskā politika un zaļā kursu saskan, taču zaļās prasības var būtiski palielināt uzņēmēju izmaksas, kavējot izaugsmi.

Būtiskākie priekšlikumi: Reģionālās infrastruktūras (dzelzceļš, platjoslas) attīstība, enerģētikas daudzveidības veicināšana. Būtiskākie riski: Zaļās regulācijas izmaksu pārsvaru pārsniedz ieguvumus īsā/vidējā termiņā; risks zaudēt rūpniecisko konkurētspēju.

4. PROGRESĪVIE

Galvenās pamatnostādnes: Progressīvā nodokļu politika, bagātību pārdale, spēcīgs sociālais tīkls, strādājošo tiesību aizsardzība, valsts investīcijas sabiedriskajā labumā. Faktiskā ideoloģija: Sociāldemokrātija / Demokrātiskais sociālisms (kreisa intervencionisma politika).

- Saturīgums (7/10): Aktualizē nevienlīdzību un sociālo izslēgtību, bet ekonomiskās izaugsmes un konkurētspējas mehānismi ir vāji.
- Konkrētība (7/10): Skaidri norādīti mehānismi – progressīvais ienākuma nodoklis, kapitāla pieauguma nodoklis, minimālā alga.
- Finansiālā sabalansētība (4/10): Būtiski palielināts valsts izdevumu apjoms, taču ieņēmumu avoti no "bagātnieku" nodokļiem ir pārspīlēti un riskanti (kapitāla aizplūšana).
- Iekšējā konsekvence (8/10): Programma ir iekšēji konsekventa kreisajā ideoloģijā, pretrunas ar pamatvērtībām nav.

Būtiskākie priekšlikumi: Ienākumu nevienlīdzības mazināšana, kas var palielināt iekšzemes patēriņu; investīcijas izglītībā un veselībā. Būtiskākie riski: Progressīvā nodokļu un kapitāla nodokļu ieviešana var izraisīt kapitāla un uzņēmēju aizplūšanu, būtiski samazinot valsts konkurētspēju.

5. LATVIJA PIRMAJĀ VIETĀ (LPV)

Galvenās pamatnostādnes: Uzņēmējdarbības atbalsts, nodokļu slodzes samazināšana, lauksaimniecības un pašmāju ražošanas prioritizēšana. Faktiskā ideoloģija: Labējā populisma / Ekonomiskais liberālisms (ar protekcionisku noslieci uz "vietējo" aizsardzību).

- Saturīgums (6/10): Skar nodokļu slogu un lauksaimniecības problēmas, bet ignorē demogrāfiskās un inovāciju problēmas globālā kontekstā.
- Konkrētība (5/10): Galvenais solījums – nodokļu samazināšana – nav paplašināts ar konkrētiem reformu soļiem valsts pārvaldē un investīciju piesaistē.
- Finansiālā sabalansētība (4/10): Nodokļu samazināšana samazina budžeta ieņēmumus, taču nav piedāvāts reāls mehānisms izdevumu griešanai; risinājums bieži vien ir "ēnu ekonomikas legalizēšana", kas ir deklaratīvi.
- Iekšējā konsekvence (5/10): Pretruna starp vēlmi samazināt nodokļus un reizē palielināt valsts lomu/atbalstu lauksaimniecībā un infrastruktūrā.

Būtiskākie priekšlikumi: PVN un IIN samazināšana var īstermiņā stimulēt patēriņu; lauksaimniecības atbalsts nodrošina pārtikas drošību. Būtiskākie riski: Fiskālā deficīta palielināšanās; lauksaimniecības subsīdijas var saglabāt neefektīvas struktūras.

6. ZAĻO UN ZEMNIEKU SAVIENĪBA (ZZS)

Galvenās pamatnostādnes: Lauksaimniecības un mežsaimniecības atbalsts, rūpniecības saglabāšana, birokrātijas samazināšana laukos, valsts kapitālsabiedrību saglabāšana valsts rokās. Faktiskā ideoloģija: Agrarais populisms / Sociālkonservatīvisms (kreisī ekonomiski attiecībā uz subsīdijām, labēji attiecībā uz tradīcijām).

- Saturīgums (5/10): Koncentrējas uz nozaru specifiskām problēmām (lauksaimniecība), bet neatrisina mūsdienu ekonomikas izaicinājumus – inovācijas, IT, eksporta diversifikāciju.
- Konkrētība (4/10): Risinājumi reducējas līdz subsīdiju palielināšanai un birokrātijas "samazināšanai", nemainot sistēmisko pieeju.
- Finansiālā sabalansētība (4/10): Prasa papildu subsīdijas un valsts iesaisti, kas palielina fiskālo slogu, taču ne vienmēr rada pievienoto vērtību.
- Iekšējā konsekvence (5/10): Mēģina apvienot brīvā tirgus prasības (eksports) ar spēcīgu valsts aizsardzību un subsīdijām, kas rada pretrunas.

Būtiskākie priekšlikumi: Lauksaimniecības un pārtikas rūpniecības eksporta potenciāla atbalsts; valsts meža saglabāšana valsts sektorā. Būtiskākie riski: Neefektīvu nozaru mākslīga uzturēšana; iztrūkst inovāciju politikas, kas nākotnē kavēs izaugsmi.

7. MĒS MAINĀM NOTEIKUMUS (MMN)

Galvenās pamatnostādnes: Cīņa pret korupciju un monopoliju, valsts pārvaldes efektivitāte, līdzdalības ekonomika, digitālā transformācija. Faktiskā ideoloģija: Populisma centrisms / Tehnokrātisks antikorupcijas populisms.

- Saturīgums (5/10): Aktualizē sistēmisko nelīdzsvarotību un korupciju, kas būtiski ietekmē ekonomiku, bet trūkst klasisku makroekonomisku risinājumu (izaugsme, nodokļi).
- Konkrētība (3/10): "Sistēmas mainīšana" un korupcijas izskaušana ir deklaratīva; trūkst konkrētu likumdošanas un fiskālo mehānismu.
- Finansiālā sabalansētība (3/10): Uzsver, ka līdzekļus varēs atrast, cīnoties ar korupciju un izbeidzot krāpnieciskus projektus, taču šādas prognozes nav kvantificējamās un uzticamas.
- Iekšējā konsekvence (4/10): Antiestablishment retorika bieži pretrunājas ar nepieciešamību veidot stabilu, prognozējamu fiskālo vidi investoriem.

Būtiskākie priekšlikumi: Valsts pārvaldes digitālizācija un efektivitātes palielināšana, kas var mazināt administratīvo slogu uzņēmējiem. Būtiskākie riski: Neprognozējamība un antielitārisms atbaida stratēģiskos investorus; nav skaidra budžeta modeļa.

8. SUVERĒNĀ VARA / APVIENĪBA JAUNLATVIEŠI (SV/JA)

Galvenās pamatnostādnes: Nacionālā; suverenitāte, protekcionisms, valsts kapitālisms stratēģiskos sektoros, pretdarbība globālajām institūcijām. Faktiskā ideoloģija: Nacionālā populisma / Labējā paternalismā (spēcīga valsts iejaukšanās ekonomikā nacionālu interešu vārdā).

- Saturīgums (4/10): Koncentrējas uz politiskās suverenitātes un ģeopolitiskās draudiem, ekonomiskā izaugsme tiek uztverta kā valsts kontroles instruments, nevis tirgus rezultāts.
- Konkrētība (3/10): Piedāvā valsts pārņemšanu un protekcionismu, bet nav skaidrs, kā tiks nodrošināta inovācija un efektivitāte valsts vadītos sektoros.
- Finansiālā sabalansētība (2/10): Valsts kapitālisma un nacionālās autarķijas uzturēšana ir ārkārtīgi dārga; risks zaudēt ES fondu līdzfinansējumu tiek ignorēts vai minimizēts.
- Iekšējā konsekvence (3/10): Deklarētā brīvība un suverenitāte pretrunā fiskālajai realitātei – ekonomiskā autarķija prasa milzīgus upurus dzīves līmenī.

Būtiskākie priekšlikumi: Pārtikas un enerģijas neatkarības stiprināšana (var būt stratēģiski pamatota ģeopolitiski). Būtiskākie riski: ES fondu un investīciju zudums; neefektīva valsts kapitālsabiedrību vadība; fiskāla bankrots, mēģinot finansēt autarķiju.

KOPVĒRTĒJUMS

#	Partija	Saturīgums	Konkrētība	Fin. sabalansētība	Iekš. konsekvence	Kopējais	Vidējais	Ekonomiski politiskā ideoloģija
1	JV	8	7	8	8	31	7.75	Liberālais konservatīvisms
2	NA	7	6	6	7	26	6.50	Nacionālais konservatīvisms
3	AS	7	6	5	7	25	6.25	Zaļā sociāldemokrātija
4	Progresīvie	7	7	4	8	26	6.50	Sociāldemokrātija
5	LPV	6	5	4	5	20	5.00	Labējais populisms / Ek. liberāl.
6	ZZS	5	4	4	5	18	4.50	Agrarais populisms
7	MMN	5	3	3	4	15	3.75	Populistiskais centrisms
8	SV/JA	4	3	2	3	12	3.00	Nacionālais populisms

Sarindošana un komentāri:

1. Jaunā Vienotība (31 pkt): Ierindojas pirmajā vietā kā vienīgā partija, kas piedāvā makroekonomiski sabalansētu, konsekventu un Eiropas integrācijas faktam atbilstošu programmu ar skaidriem izaugsmes avotiem (aizsardzība, inovācijas, ES fondi).
2. Nacionālā Apvienība (26 pkt): Otrajā vietā pēc kopējā vērtējuma, dalot to ar Progresīvajiem. NA programmā ir spēcīgs saturīgums un konsekvence drošības jomā, taču to mazina fiskāli nepietiekami pamatota demogrāfijas atbalsta izdevumu palielināšana.
3. Progresīvie (26 pkt): Dalot 2.-3. vietu. Programma ir ļoti konsekventa un konkrēta savā kreisajā ideoloģijā, taču iegūst zemu vērtējumu finansiālajā sabalansētībā, jo progressīvā nodokļu sistēma un sociālie tēriņi rada reālus kapitāla aizplūdes riskus.

4. Apvienotais Saraksts (25 pkt): Cieši sekt Progresīvajiem. Zaļās un reģionālās iniciatīvas ir saturīgas un konsekventas, taču finansiāli grūti izpildāmas, un zaļā regulācija apdraud rūpniecības konkurētspēju.
5. Latvija Pirmajā Vietā (20 pkt): Partija atrodas vidū, jo tās galvenais solījums (nodokļu samazināšana) ir populārs, bet fiskāli bīstams bez skaidra izdevumu griešanas plāna; trūkst konkrētības un konsekvences.
6. Zaļo un Zemnieku Savienība (18 pkt): Programma ir sekla ekonomiskā ziņā, koncentrējoties uz nozaru subsīdijām. Trūkst risinājumu mūsdienu zināšanu ekonomikai un fiskāli sabalansētiem mehānismiem.
7. Mēs Mainām Noteikumus (15 pkt): Ekonomiski vājākā no "sistēmas" partijām. Antikorupcijas tēma ir svarīga, bet nevar kalpot kā vienīgais fiskālā budžeta seguma avots; trūkst reālas makroekonomiskās stratēģijas.
8. Suverēnā Varā / Jaunlatvieši (12 pkt): Pēdējā vietā. Programmas ekonomiskā daļa ir utopiska un balstīta uz protekcionismu un valsts kapitālismu, kas prasa gigantiskus līdzekļus, vienlaikus riskējot zaudēt galveno finansējuma avotu – ES fondus.